

YIRMİBİRİNCİ SÖZÜN

İKİNCİ MAKAMI

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

[Kalbin → beş yarısına → beş merhemi → tazammun eder.]

- Ey maraz-ı vesvese ile → mübtelâ!
- Biliyormusun → vesvesen → neye benzer?

- **MUSIBETE** benzer.

- Ehemmiyet verdikçe → **ŞİŞER.**

- Ehemmiyet vermessen → **SÖNER.**

- Ona büyük → nazarıyla baksan → **BÜYÜR.**

→ küçük görsen → **KÜÇÜLÜR.**

- Korkarsan → **AĞIRLAŞIR** → **HASTA** eder.

- Hafif etmessen → hafif olur → Mahtı kalır.

- Mahiyetini bilmessen → devam eder → **YERLEŞİR.**

- Mahiyetini bilsen → onu tanısan → **GİDER.**

- Öyle ise → **su musibetli vesvesenin** → aksam-ı kesirinden

yalnız ← kesir-ül-vuku olan
"Beş vechini"

↓
bayan edeceğim.

Belki → **SANA** ve } **SİFA** dur.
→ **BANA**

- Zira → su vesvese → öyle birşeydir ki,

- **Cehil** onu → **DÂVET** eder.

- **İlim** onu → **TARD** eder.

- **Tanımazsan** → gelir

- **Tanısan** → **GİDER.**

- BİRİNCİ VECİH - BİRİNCİ YARA :

- Şeytan → evvela şüphesi → KALBE atar.
- Eğer → Kalb kabul etmezse → şüpheden → **ŞETME** döner.
- Hayale karşı → şetme benzer → bazı pis hatıraları ve
→ münâfi-i edeb çirkin halleri

YE'SE düşürür ← **EYVAH** dedir tir ← **KALBE** ← **TASVİR** eder.

- Vesveseli ADAM → zannederki **KALBE**,
→ Rabbine karşı → su-i edebde bulunuyor.
- Müthiş bir → halecan ve } hisseder. → Bundan kurtulmak için
heyecan }
↓
HUZURDAN kaçar,
← **GAFLETE** olmak ister.

- Bu yaranın → merhemi budur:
- Bak → ey biçare vesveseli adam! → **TELAŞ** etme.
- Çünkü → senin hatırına gelen → şetm değil,
→ belki tahayyüldür.
- Tahayyül-ü küfür → küfür olmadığı gibi,
- Tahayyül-ü şetm dahi → şetm değildir.
- Zira → mantıkça tahayyül → hüküm değildir.
- Şetm ise → hükümdür.
- Hem → bununla beraber → o çirkin sözler
→ senin kalbinin → sözleri değil.
- Çünkü → senin kalbin → ondan müteessir ve
↓
MÜTEESSİFTİR.

- Belki → kalbe yakından → **LÜMME-İ ŞEYTANİ**yeden → **GELİYOR.**
- Vesvesenin zararı → tevehhüm-ü zarardır.
- Yani → onu zararlı → tevehhüm etmekle
→ **KALBEN** → mutazarrır olmaktadır.

- Çünkü; Hükümsüz bir → tahayyülî hakikat → **TEVEHHÜM** eder.
- Hem → şeytanın işini → kendi **KALBİNİ** → **MAL** eder.
- Onun sözünü → ondan zanneder.
- Zarar onlar → zarara düşer.
ZÂTEN ŞEYTANIN DA İSTEDİĞİ ODUR.

- **İKİNCİ VECİH** budur ki:

- **Manalar** → kalbden → siktıkları vakit } **HAYALE** girerler;
suretlerden → çıplak olarak } ↓

SURETLERİ ← Oradan
giyerler.

- **Hayal** ise, → her vakit → bir sebep altında
→ **bir nevi suretleri**
NE SCE DER.

- **Ehemmiyet** → verdiği şey'in → suretlerini } **BIRAKIR.**
→ yol üstünde }

- **Hangi manô** geçse; → ya ona **GIYDIRIK,**
→ ya **TAKAR,**
→ ya **PERDE** eder.

- **Eğer mânalar** → münezze^h ve } **SURETLER** → mülevves ve
→ temiz iseler } → **rezil ise**
GIYMEK yoktur
fakat **TEMAS** var. ←

- Vesveseli adam; → teması telebüsle → iltibas eder.

- "EYVAH!" der; → "Kalbim ne kadar bozulmuş.

→ Bu sefillik
→ bu hisset-i nefis, } BENİ → MATRUD eder"

- Şeytan → onun → şu damarından → çok istifade eder.

- Su yaranın merhemi sudur:

- DİNLE EY BİÇÂRE!

- Nasilki → senin namazın → ebedî nezihanesinin → vesilesi olan
→ zahiri taharete → batının batinındaki → necaset ona

- Öyle de:

→ Maâni-i mukaddesinin → sureti mülevveseye → tesir etmez ve
bozma2.

↓
mücavereti
zarar etmez.

- Meselâ → SEN → Âyât-ı ilahiyeyi

↓
TEFEKKÜR
ediyorsun.

- Birden → bir maraz,

→ ya bir iştiha, } Bir emri müheyyc
→ ya bevl gibi

↓
siddette → senin hissine → DOKUNUSOR.

- Elbette → senin hayalini → deva-i illet ve
→ kaza-i hacetin

levazimatını

↓
{ görecek,
- bakacak

süfli suretleri

{ onlara
münasip

↓
- nescederek ve

↓
- gelen manalar

→ ortabırından → GEÇECEKLER

- Geçecekler → ne beis vardır,
- ne telavvüs var ve
- ne zarar var ve
- ne hatar var.

- Yalnız → hatar ise → hasr-ı nazardır,
- zann-ı zarardır.

ÜÇÜNCÜ VECİH budur ki:

- Eşya mabeynlerinde → bazı münasebat-ı hatiyeye → bulunur.
- Hattâ → hiç ümid etmediğin → şeyler içinde → münasebet ipleri

↓
BULUNUR.

- Ya bizzat bulunur → veya senin → HAYALİ

→ meşgul olduğu

- Fenni Beyan'da → beyan okluğu gibi

san'ata göre

- "Haricte → uzaklık sebebi olan

• olmaları yapmış.

- ziddiyet ise → HAYALDE

• onları birbiriyle bağlamış.

→ SEBEBİ KURSIYETTİR.

- Yani: → iki zıddın → suretlerinin cemline → vasıta

- Bu → münasebetle gelen → TAHATTURA → bir MÜNASEBET-i HAYALİYEDİR.

↓
TEDAI-YI EFKÂR

↓
tabir edilir.

- Meselâ → Sen namazda,

→ münacatta,

→ Kâ'be karşısında,

→ huzuru ilahide

IKEN → Âyâtı tefekkürde

→ olduğun bir halde;

Seni tutup → En uzak

SEVKEDER. ← MALAYANİYAT-I REZİLEYE

- Senin başın → böyle bir → tedâiri efkârâ

↓
mübtela ise.

↓
Sakin TELÂŞ etme.

- Belki → intibaha geldiğin anda → **DÖN.**

- "Aman ne kusur ettim" → deyip tedkikle → meşgul olup → **DURMA.**

- Tâ → o zâif münasebet → senin dikkatinle

→ kuvvet peyda → **ETMESİN.**

- Zira → teessür gösterdikçe,

→ ehemmiyet verdikçe,

} senin o zâif

↓
TAHATTURUN

↓
MELEKEYE döner.

- Bir → maraz-ı hayali → olur.

- Korkma → maraz-ı kalbi → değil.

- Su nevi → tahattur ise, → galiben → ihtiyarsızdır.

- Hususan → hassas asabilerde → daha galibdir.

Şeytan → su nevi vesvesenin → madenini çok → işlettirir.

- Su → yaranın merhemi → sudur ki:

- **Tedâiri-yi efkar** → galiben ihtiyarsızdır.

Onda mes'uliyet yoktur.

- Hem tedâide → mücâveret var;

→ temas ve

→ ihtilat yoktur.

- Onun için → efkârin keyfiyetleri

→ birbirine sirayet etmez,

→ birbirine zarar vermez.

- Nasilki → şeytan ile
→ melek-i ilham } KALB TARAFLARINDA
MÜCAVERETLERİ var

DURMALARI }
• KARABETLERİ
ve
• bir MESKENDE }
• füccar ve
• ebrarın
↓
ZARAR vermez-

- Öyle de → tedai-yi efkâr → saikasıyla istemediğin
→ pis hayalat, → gelip
nezih efkârın

~~Megher~~

- Megher → kasden olsa veya } onunla
→ zarar zannıyla } ziyade
↓
MEŞGUL olsa.

- Hem bazan → KALB yorulupr.

- Fikir → kendini → eğlendirmek için }
→ rastgele bir şeyle } MEŞGUL dur.

- Şeytan → fırsat bulur → pis şeyleri önüne
→ SERPIYOR,
→ SÜRÜYOR.

DÖRDÜNCÜ VECİH:

- Amelin → en iyi suretini → taharriden neş'et eden
→ bir vesvesedir ki,
→ takva zannıyla → teşeddüd ettikçe
→ hal ona → SİDDETLENİR.

- Hattâ → bir dereceye varır ki → O ADAM
→ amelin → daha evlâsını ararken
↓ ↓ ↓
HARAMA DÜŞER.

- Bazen → bir sünnetin araması,
→ bir vâcibi → **TERK ettiriyor.**
- "Acaba → **AMELİM** → sahih oldümü?" der → **İADE** eder.
- Bu hal → devam eder.
- Gayet **YEİSE** → **DÜŞER:**
- **SEYTAN** → şu halinden → istifade eder.
→ Onu **YARALAR.**

- Su yarann → iki merhem var:

- **Birinci Merhem:**

- Bu gibi vesvese → ehli itizale → **LÂYIKTIR.**

- Çünki → onlar derler:

- "Medar-ı teklif olan → ef'al ve
→ eşya } Kendi zâtında
↓
AHİRET itibarıyla

→ ya hüsnü var;

→ sonra o hüsnü binaen → emredilmiş veya

→ kubhu var;

→ sonra ona binaen → nehyedilmiş.

- Demek → **ESYADA** → Âhiret ve
→ Hakikat } nokta-i nazarında olan

ona **TÂBİDİR!** { emir ve ← **ZATİDİR;** { • **HÜSÜN** ve
• **KUBUH**
• nehy-i ilahi

- Bu mezhebe göre → **İNSAN**-

→ işlediği amelde

→ söyle bir → **VESVESE** gelir.

- "Acaba **amelim** → nefs-ül emirdeki

→ güzel surette → yapılmış mıdır?"

- Amma → mezhebi Hak olan

→ EHL-i SÜNNET

→ CEMAAT

ve } DERLER Kİ:

→ **CENAB-I HAK** → bir şeye **EMREDER**,

→ sonra **HASEN** olur.

→ **Nehyeder** → sonra **KABIH** olur.

- Demek → emir ile } → nehy ile }
→ güzellik } → firkinlik }

TAHAKKUK eder.

→ Hüsün ve }
→ Kubuh }

Mükellefin → itihama bakar ve

→ ona göre → **TAKARRUR** eder.

- Su → Hüsün ve } → surî ve }
→ Kubuh ise } → dünyaya }

bakan yüzünde → değil

↓ ↓ ↓ ↓
belki **ÂHİRETE** → bakan yüzdedir.

- Mesela, → **SEN** → namaz kıldın veya

→ abdest aldın.

- Halbuki → namazını }
→ abdestini }

ve } Fesada verecek → bir sebep

→ **NEFSÜ'L-EMİRDE**
varmış.

- Lâkin sen → ona → hiç muttali olmadın.

- Senin → namazın } → hem sahihtir,
→ abdestin ve } → hem hasendir.

- Mutezile der: → "Hakikatte → KABİH ve
→ FÂSİDDİR.

- Lâkin → senden kabul edilir.

- Çünkü → cehtin var. → bilmedin ve
→ "özü'n var."

- Öyle ise → Ehti Sünet → mezhebine göre
→ zâhir-i seriate → muvafık olarak

işlediğin ÂMELİNE:

"Acaba sahih olmuş mu?"
deyip

↓
VESVESE etme.

- Fakat → "Kabul olmuş mu?" de;
→ GURURLANMA
→ UCBE → girme.

İkinci Merhem:

- Dinde → Harec yoktur.

لا خراج في الدين

- Madem → dört mezheb → HAKTIR.

- Madem → istiğfara → müncer olan → derk-i kusur ise,
→ gurura → müncer olan → hüsn-ü amelin rüjetine

Böyle → VESVESELİ ADAMA
↓
HÜRECCAHTIR.

- Yani → böyle vesveseli ADAM,
→ AMELİNİ → güzel görüp → gurura düşmektense,
→ AMELİNİ → kusurlu görse → istiğfar etse,
bâha EVLÂDİR.

- Madem böyledir → SEN → YESVESEYİ at.

- Seytana deki: → Su hal → bir HARECDİR.

- Hakikat-ı hale → muttali olmak → GÜÇTÜR.

- Dindeki YÜSRE → MÜNAFİDİR.

أَلَدِّ بَيْنُ بَشَرٍ * لَأَخْرَجَ فِي الدِّينِ

↓ ↓

Esasına → Muhaliftir.

- Elbette böyle → AMELİM bir mezhebi hakka
↓
MUVAFIK gelir.

- O BANA KÂFİDİR.

- Hem lâakal → BEN aczimi → itiraf ederek

→ İBADETi → lâyük-ü vehile

→ eda edemediğimden

• istiğfar ve

• tazarru ile

MERHAMET-İ İLAHİYEYE

↓

DEHALET edip,

MÜTEZELİLÂNE { • Kusurum → Affolunmak
• Kusurlu Amelim → kabul olunmak için

bir NİYAZA

→ YESİLEDİR.

- BEŞİNCİ VECİH-

- Mesâil-i imaniyyede → şüphe suretinde gelen

↓
VESVESEDIR.

- Bifare → vesveseli adam

→ bazen tahayyülü

→ taakkul ile → iltibas eder.

- Yâni: → Hayâle gelen → bir şüpheyi } TEVEHHÜM edip
Akla girmiş → bir şüphe }

↓
İTİKADINA

- Hem bazan → tevehhüm ettiği → bir şüpheyi

→ imana zarar veren → bir şük ^{itv.}
ZANNEDER.

↓
HALEL gelmiş
ZANNEDER.

- Hem bazan → tasavvur ettiği → bir şüpheyi } ZANNEDER.
→ tasdik-i aktiye girmiş → bir şüphe }

- Hem bazan → bir emri küfride

↓
TEFEKKÜRÜ → KÜFÜR ZANNEDER.

- Yâni → dalâletin esbabını } KUVVE-i MÜFEKKİRENİN
→ anlamak suretinde }

↓
• cevâlanını ve

• tedkikatını ve

• bitarafane muhakemesini,

↓
HİLAF-I İMAN

↓
ZANNEDER.

- İste → telkinat-ı şeytaniyenin
- eseri olan → su ZANLARDAN
- ürkerek, → "EYVAH!"

→ Kalbim bozulmuş,
→ itikadına halel } gelmiş" der.

- O haller → galiben ihtiyarsız olduğundan
- cüz-i ihtiyarisizlikle → ıslah edemediğinden
- YE'SE düşer.

- Bu yaranın → merhemi sudur ki:
- Tahayyül-ü küfür → küfür olmadığı gibi;
- Terehhüm-i küfür dahi → küfür değildir.

- Tasavvur-u dalâlet → dalâlet olmadığı gibi;
- Tefekkür-ü dalâlet dahi → dalâlet değildir.

- Çünkü → hem Tahayyül
- hem Terehhüm } → Tasdik-ı akliden ve } → AYRIDIRLAR
- hem Tasavvur } → İz'an-ı kalbiden } → BAŞKADIRLAR
- hem Tefekkür

- Onlar → bir derece → serbesttirler.
- Cüz-i ihtiyarisizliği → pek dinlemiyorlar.
- Teklif-i dini altına → çok giremiyorlar.

→ TASDİK ve İZ'AN } öyle değildir. → Bir mizana → TABİDİRLER.

- Hem → TAHAYYÜL
→ TEVEHHÜM
→ TASAVVUR
→ TEFEKKÜR } Nasıki → TASDİK ve
→ İZ'AN } değiller.

- Öyle de → şüphe ve
→ tereddüd } sayılmazlar.

- Fakat, → eğer lüzumsuz → tekrar ede ede
→ müstakar bir → hale gelse,
→ o vakit → hakiki bir → nevi şüphe;

ondan TEVELLÜD edebilir.

- Hem bitarafane → muhakeme namıyla veya
→ insaf. namına gelip,

sıkk-ı muhalifi

tâ öyle bir hale gelirki, ← iltizam ede eder,

ihtiyarsız → taraf-ı muhalifi,

iltizam eder.

- Ona vâcib olan → hakkın iltizamı kırılır.

- Oda → tehlikeye düşer.

• Hasmin veya
• Seytanın } bir vekil-i fuzulisi

olacak bir → HALET,

→ ZİHNİNDE

TAKARRUR eder.

- Şu nevi → vesvesenin → en mühimi budurki:
→ Vesveseli adam → imkan-ı zâti ile
→ imkan-ı zihniyi } birbiriyle
↓
iltibas eder.

- Yâni: → Bir şeyi → zâtında mümkün görse,
→ o şeyi → zihnen dahi mümkün
→ oklen → meşkur
TEVEHHÜM eder.

- Halbuki → ilm-i Kelâm'ın → kaidelerindedirki:
→ imkan-ı zâti ise → yakîni ilmiye → münafi değil ve
→ zaruret-i zihniyyeye → ziddiyeti yoktur.

- Meselâ; → Su dakikada → Karadeniz'in yere batması,
→ zâtında mümkündür ve
→ o imkân-ı zâti ile
muhtemeldir.

- Halbuki yakînen → o denizin yerinde → oldığını hükmediyoruz,
→ şüphesiz biliyoruz ve

- Bize şek vermez,
 - Bir şüphe getirmez,
 - Yakînimizi bozmez.
- . o ihtimâl-i imkânî ve
. o imkân-ı zâti,

- Meselâ: → Su güneş → zâtında mümkündür ki.
→ bugün gurub etmesin veya
→ yarın tulû etmesin.

- Halbuki bu imkân → yakînimize → zarar vermez,
→ şüphe getirmez.

- İste bunun gibi → Meselâ:

- Hakaik-ı imaniyyeden olan

- Hayat-ı dünyeviyenin → gurubuna ve
- Hayat-ı uhreviyenin → tukiuna

- imkân-ı zâtî → cihetinden gelen → **VEHİMLER**
- yakîn-i imaniye → **ZARAR** vermez.

- Hem

لَا عِزَّةَ لِلْإِحْتِمَالِ الْعَبْرِ النَّاسِ شَيْءٌ عَنْ دَلِيلٍ

→ yâni: "Bir delilden neşet etmeyen bir ihtimalin hiç ehemmiyeti yoktur." ^{olan,}

→ Kaide-i meşhûre; → hem usul-üd-din
→ hem usul-ül-fikhin } Kaide-i mukarresindenidir.

- Eğer desen: "Bu derece → mü'minlere → muzır ve
→ müz'ic olan } **VESVESE**

↓
ne hikmete binâen

↓
bize belâ olmuş?

- Elcevd: → ifrata varmamak }
Hem → galebe çıkmamak }

sartıyla → **ast-ı vesvese**

↓
→ teyakkuza → **SEBEBTİR.**

→ taharriye → **DÂİDİR.**

→ ciddiyete → **VESİLEDİR.**

- Lâkaydlığı atar → tehâvünü def'eder.

- Onun için → **HAKİMİ MUTLAK** → su dâr-ı imtihanda

→ su meydan-ı müsabakada } bize bir kamçı
teşvik olarak,

→ Vesveseji → şeytanın eline → vermiş.

- Beşerin başına → vuruyor.

- Sayet ziyade → incitse → **HAKİMİ RAHİM'E** → sekrâ etmeli

demeli. **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ**